

КУЛТУРЕН

ЖИВ РИ

3/2004

Harlequin 2003

Denis Bawe

КУЛТУРЕН

Списание за култура,
уметност и општествени
прашања

XLX ЈУНИ-СЕПТЕМВРИ 2004

Бројот го уредија:

Љубица Арсовска, Султана Чулева и Наташа Аврамовска

Редакциски одбор: **Љубица Арсовска** (главен уредник), **Слободанка Марковска**, **Влатко Коробар**, **Викторија Васева-Димеска**, **Горан Стефановски**, **Дона Колар - Панова**, **Љубомир Цудуловски**, **Томислав Османи**, **Мирка Мишиќ**, **Маргарет Рид**,
Надворешни членови: **Кевин Робинс** (Велика Британија) **Кжиштоф Чижевски** (Полска), **Владимир Бити** (Хрватска)

Лектор:

Сузана Стојковска

Дизајн

Aquarius total production, Skopje

ДТР

Елена Новкоска

Редакција и администрација

Рузвелтова 6, 1000 Скопје

Поштенски преградок 85

Република Македонија

Тел. (+ 389 02) 3226-105; тел/факс: (+ 389 02) 3239-134

E-mail: kulturen_zivot@yahoo.com

РАКОПИСИТЕ НЕ СЕ ВРАЌААТ

ПРЕТПЛАТА

Годишна: 1.000 денари, за странство УСД 50

Цена на примерок: 300 денари

Жиро сметка: 300000000220032 (даночен број 4030988216004)

За плаќање од странство: 40100-620-16-2573100-1875

Депонент: Комерцијална банка АД Скопје, со ознака „Културен живот“, Скопје

Печати: Догер, Скопје

Printed in Macedonia

Издавањето на списанието е овозможено

со материјална поддршка на Министерството за култура

На корицата:

Денис Боувен, Од циклусот „Арлекин“, 2003

КУЛТУРЕН

ЖИВ РИТМ
3/2004

Чарлс Буковски	5	Среќа
Џеј Доерти	6	Вовед во Чарлс Буковски
Арнолд Кеј	16	Чарлс Буковски Јавно проговори (Интервју)
	22	ЕСЕИ: МИСЛЕЈЌИ ГО БАЛКАНОТ
Виктор Ерофеев	24	Најпосле го убив татка си
Алек Попов	25	Бритни, Чомски и јас
Фиона Самсон	27	За книжевната дистанца: Англиски читател на Балканот
Оливера Ќорвезиоска	31	Превод
Аурора Марја Сааведра	36	Ни безвременост ни болка
		КРИТИЧКИ РАЗГЛЕДИ
Рајна Кошка	40	Body Politic и Writing the Body: Впишување на женското тело во англиската историја
Драшко Костовски	46	Телото како текст од цитати
Василка Пемова	54	Прозни псалми (За „Захариј и други раскази“ од Михаил Ренцов, добитник на Рациновото признание за 2004)
Ранко Младеновски	56	Бескрајната имагинација на малиот човек (за романот „Умните измислувачи“ на Виолета Мартиновска)
		ФИЛМ
Александар Русјаков	66	25-ти Меѓународен фестивал на филмска камера Браќа Манак, 2004

СТРУШКИ ВЕЧЕРИ НА ПОЕЗИЈАТА

Васко Граса Моура	76	für elise
Александар Русјаков	78	6330 Скопје

ИЗЛОГ НА КНИГИ

Ангелина Бановиќ Марковска	80	Тања Урошевиќ, <i>Аквамарин</i>
Вера Весковиќ Вангели	82	Перо Коробар, <i>Панко брашнар</i>
Лорета Георгиевска-Јаковлева	85	Соња Стојменска - Елзесер, <i>Игропис</i>
Ранко Младеновски	87	Радован П. Цветковски, <i>Демирхисарски и други сказанија</i>

ТЕАТАР

Иван Ивановски	89	Тетарски дневник
----------------	----	------------------

ДРАМСКА БИБЛИОТЕКА НА КУЛТУРЕН ЖИВОТ

Харолд Пинтер	93	Пејзаж
---------------	----	--------

Радован П. Цветковски

ДЕМИРХИСАРСКИ И ДРУГИ СКАЗАНИЈА

Матица македонска, Скопје 2003

Анегдотски фолклорни записи

„Ето да се зноет“ - запиша Мијакот Ѓурчин Кокале во своето „Наказание“ уште во далечната 1823 година. Да биде запишано и запаметено, да не се заборави, да не се фрли на буништето на минатото, да остане за век и веков - тоа е во основа пораката на Кокале. Порака со идентичен семантички код стигнува до нас и од Радован П. Цветковски преку неговата нова книга со наслов „Демирхисарски и други сказанија“ во издание на „Матица македонска“ од Скопје. Да останат запишани за да не се заборават релативно новите сказанија на народот.

Во поговорот кон книгата авторот ги дефинира овие фолклорни творби како анегдотски записи, односно како анегдотски сказанија. Станува збор, всушност, за куси народни приказни во кои провејува хуморот, сатирата, иронијата, сарказмот и добропознатата мудра досетливост на обичниот, но голем и итар македонски човек. Вкупно 255 вакви анегдотски записи се објавуваат во оваа книга за која може да се рече дека е продолжение на „Сказанија демирхисарски“ објавена во 1996 година од истиот автор. Според податоците коишто ни ги нуди авторот во поговорот, овие нови сказанија се запишани во периодот од 1996 до 1999 година од седумдесетина раскажувачи кои во глобала потекнуваат од регионот на Демир Хисар. Но, во книгата се застапени и анегдотски записи кои се однесуваат на села и градови надвор од демирхисарскиот етно-регион како Битола, Вранештица, Ѓавато, Жировница, Мариово, Новаци, Ресен итн. што секако му дава полно право на авторот да го дополни насловот на книгата со

„и други сказанија“. Тоа значи дека содржината на оваа книга излегува од тесните локални рамки и амбициозно навлегува во пошироката сфера на македонскиот национален колективитет.

Од содржински аспект во книгата се забележува едно шаренило од теми и мотиви кои не му се непознати на македонскиот фолклор, но сега веќе се чувствува, ако може така да се рече, одредена свежина или модерност во тематскиот мозаик. Само како илустрација кон ваквата теза ќе ја наведе анегдотата „Обајцата со прстот в уста“ која се темели врз една современа тема - Штедилницата ТАТ. Од друга страна, на страниците на оваа книга се присутни старите познати мотиви за итроста и снаодливоста на жената која раскажувачот ја поставува како антипод на ѓаволот, понатаму за односите во семејството, за ривалството меѓу села и градови, а тука се и неизбежните фолклорни еротски сегменти. Така, на пример, анегдотата „Натемате натема, одма ме кандиса“ се обидува да ја детерминира неодгатливата женска природа:

„Со жена никој не излегол накрај. Таа е поѓаол и од ѓаолот. И тој пукнал ко му дала влакното да го правит. Ем крива, а секогаш права“.

Како познат фолклорен мотив во овие анегдотски записи често се среќава и мрзливоста на жената, а како една од доминантите се и сказанијата од еротски карактер. Ќе потенцираме овде дека, исто така, како чест структурален сегмент на записите се јавува ривалството меѓу две села или меѓу два града, а најчесто на страниците на оваа книга се раскажува за вечното ривалство меѓу Битола и Прилеп, односно меѓу битолчани и прилепчани и постојаното надмудрување меѓу нив. Овие елементи, како и многу други во книгата, потврдуваат дека анегдотските сказанија се црпи непосредно од животот, се разбира со наратолошка доработка преку умешноста на раскажувачот.

Често во новите запишани сказанија на Радован Цветковски се среќаваат анегдотски записи во кои се обработува еден ист мотив, односно една иста случка. Тоа секако би значело дека станува збор за варијанти на едно исто сказание. Така, анегдотите „Вардинци и биолот граишки“

и „Се и она да е падната не е креваме“ го содржат истиот мотив на шегобијство со службениците. Исто така, анегдотите „Маст колку мачорот“ и „Мас во бутинот колку мачорот“ се однесуваат на сосема ист мотив. Мотивот, пак, за неснаодливоста на некои селани во продажбата на она што го произведуваат е обработен дури во четири анегдотски сказанија сместени во оваа книга. Тоа се анегдотите „Не ми ет за гравот, туку за вреќата“, „А бре, не ми ет за маста, туку за качето“, „Маста нека ојше, качето да ми го вратеше“ и „Како Товиле го продал гравот во Прилеп“. Со вметнувањето на ваквите варијанти на анегдотите, очигледна е целта на приредувачот да го покаже богатството на исказот во ваквите записи, односно снаодливоста и креативноста на раскажувачите.

Иако станува збор за куси прозни записи со стеснети предикативни перформанси и минимизирани стазисни наративни искази, сепак низ анегдотските записи се појавуваат бројни ликови кои се интегрираат како литературни конструкти само со неколку потези. За ликот на Тодор Барле, на пример, само во неколку редови експлицитно се нудат повеќе семи, односно атрибути, со кои тој лик се интегрира, односно се гради:

„...Тодор Барле беше сербес чоек и мајтапчија. Не беше за потсуво. Умејше да се шегува, а и ко ќе се пошегуваше некој со него, умејше да вратит“.

Меѓутоа, одредени ликови се градат и имплицитно преку нивните предикати. Така, за Стаменко од Охрид преку неговото лажење и бегане од роднините кои му доаѓаат на гости дознаваме дека е скржав. Од кажувањето на желбата (вербален предикат) на Милан Зенго да биде говедар дознаваме за неговата дарба за шегување итн. Може, исто така, да се издвојат ликови кои како прототипови се

интегрираат во повеќето анегдоти, односно од првото до последното сказание. Таков е, на пример, ликот на жената за кој може да се извлечат бројни ознаки, односно атрибути, и да се оформи еден глобален лик како продукт на сиот наративен материјал во оваа книга.

Има уште една мошне значајна карактеристика на овие анегдотски записи за која би сакале овде да проговориме. Станува збор за стартната формула со чија помош се влегува во раскажувањето на анегдотата. Раскажувачите често го користат шематскиот исказ „Што немаат по светов“ пред да почнат да ја раскажуваат приказната, поточно анегдотата. Функцијата на ваквиот влез во нарацијата е да се привлече вниманието на реципиентот, да се „оправдаат“ хиперболизирањата, односно претерувањата во раскажувањето и да се постигне минимум мотивираност и врзаност на дискурсот. На раскажувачите, едноставно, како да им е потребна одредена формула со чија помош ќе го ослободат наративниот тек.

Книгата „Демирхисарски и други сказанија“ е мошне педантно збогатена и со повеќе прилози со чија помош полесно се следат анегдотските записи. Покрај поговорот и белешката за авторот, се дава и Регистар на раскажувачи, па Именски регистар, Регистар на села и градови на кои се однесуваат сказанијата, Регистар на географски имиња и топоними и на крај Речник на архаизми и идиоми. Сиот помошен материјал во ова издание во голема мера го олеснува читањето на сказанијата.

„Демирхисарски и други сказанија“ на Радован П. Цветковски е солиден прилог кон проучувањето на македонската народна книжевност. Запишаното останува вечно да живее и да ги краси трезорите на нашиот фолклор или, кажано со зборовите на Мијакот Ѓурчин Кокале, останува засекогаш „да се зноет“.

Ранко Младеноски

Charles Bukowski	5	Happiness
Jay Dougherty	6	An Introduction to Charles Bukowski
Arnold Kay	16	Charles Bukowski Spoke Publicly
Viktor Erofeev	24	At Last I Killed My Father
Alek Popov	25	Britney, Chomsky and I
Fiona Sampson	27	On Literary Distance: An English Reader in the Balkans
Olivera Korvezirovska	31	Translation
Auroa Marya Saavedra	36	Neither Timelessness Nor Pain
Rajna Koshka	40	Body Politic and Writing the Body: Female Body Inscription in English History
Drashko Kostovski	46	The Body as a Text of Citations
Vasilka Pemova	54	Prose Psalms (On <i>Zaharij i drugi raskazi</i> , by Mihail Rendzhov
Ranko Mladenovski	56	The Infinite Imagination of the Children
		On <i>Umnite izmisluvaci</i> , by Violeta Martinovska)
	87	Radovan P. Cvetkovski, <i>Demirhisarski i drugi skazanija</i>
Aleksandar Rusjakov	66	25 th International Festival of Film Camera, <i>Manaki Brothers 2004</i> 6330 Skopje
Angelina Banovik-Markovska	80	Tanja Uroshevik, <i>Akvamarin</i>
Vera Veskovic-Vangeli	82	Pero Korobar, <i>Panko Brashnar</i>
Loreta Georgievska-Jakovleva	85	Sonja Stojmenska Elzeser, <i>Igropis</i>
Ivan Ivanovski	89	Theatre Diary
Harold Pinter	93	Landscape

3/2004

ISSN 0047 - 3731

9 770047 373009